

3 Cdon 991/96-65

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Pavla Pavlíka a soudců JUDr. Ivany Zlatohlávkové a JUDr. Josefa Rakovského v právní věci žalobce [redacted], bytem ve [redacted], [redacted], zastoupeného JUDr. Boleslavem Tomšíkem, advokátem se sídlem v Jindřichově Hradci, Tyršova č. 627/II, proti žalovanému Městu České Velenice, zastoupenému JUDr. Petrem Říhou, advokátem se sídlem v Třeboni, Masarykovo náměstí č. 2, o určení vlastnictví, vedené u Okresního soudu v Jindřichově Hradci pod sp. zn. 4 C 211/91, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 14. července 1993 č. j. 5 Co 952/93-54, t a k t o :

Dovolání se z a m í t á .

Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů dovolacího řízení.

Odůvodnění :

Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 14. července 1993 č. j. 5 Co 962/93-54 potvrdil rozsudek Okresního soudu v Jindřichově Hradci ze dne 30. dubna 1993 č. j. 4 C

211/91-41 ve výroku v druhém odstavci o zamítnutí žaloby na určení, že [REDAKCE] byla ke dni 7. září 1986 výlučnou vlastnící i domu čp. [REDAKCE]. Poukázal na to, že sporem dotčenou darovací smlouvu je třeba posoudit jako neplatnou podle ustanovení § 37 občanského zákoníku z roku 1950. Ten sice výslovně nerozlišoval neplatnost relativní a absolutní, avšak v době účinnosti tohoto zákoníku teorie i praxe tyto dva stupně neplatnosti rozlišovaly. Neplatnosti podle ustanovení § 37 uvedeného občanského zákoníku byl případem relativní neplatnosti. Proto právo domáhat se této neplatnosti se jako majetkové právo promlčovalo v obecné tříleté promlčecí lhůtě.

Potvrzen byl dále též výrok v odstavci třetím o nákladech řízení před soudem prvního stupně a bylo rozhodnuto o nákladech odvolacího řízení. Odvolací soud současně podle ustanovení § 238 odst. 2 písm. a) o.s.ř. vyslovil, že proti tomuto rozhodnutí je dovolání přípustné. Tento poslední výrok odvolací soud zdůvodnil, že zásadní význam přisazuje posouzení otázky relativní neplatnosti darovací smlouvy a promlčení práva na její uplatnění podle občanského zákona z roku 1950, stejně tak jako posouzení dopadu výhrady dárkyně obsažené v nabídce bezúplatného darování na účinnost darovací smlouvy.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce včasné dovolání vycházející z dovolacího důvodu uvedeného v § 241 odst. 2 písm. d) o.s.ř. t. j. na tvrzení, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Vyšel z přesvědčení, že ustanovení § 37 občanského zákoníku z roku 1950 stanoví důvod neplatnosti za podmínky tísně a nápadně nevýhodných podmínek absolutně. Právní úkon je přitom třeba posuzovat podle právního předpisu platného v době jeho vzniku. V konkrétním případě šlo o neplatnost úkonu při dispozici s majetkem, který byl ve vlastnictví fyzické osoby, takže jde o výkon vlastnického práva a ne práva majetkového, které v rámci dědické univerzální sukcese přešlo na žalobce. Nelze zde proto (úspěšně) vznést námitku promlčení.

Žalovaný se k podanému dovolání nevyjádřil.

Dovolání žalobce bylo s přihlédnutím k článku II. zákona č. 238/1995 Sb., kterým byl novelizován mimo jiné též občanský soudní řád, převzato Nejvyšším soudem České republiky od Vrchního soudu v Praze k dokončení podle dosavadních předpisů (v tomto rozhodnutí je proto dále aplikován o.s.ř. ve znění před novelou provedenou zákonem č. 238/1995 Sb.). Po zjištění, že proti napadenému rozhodnutí je dovolání přípustné ve smyslu ustanovení § 238 odst. 2 písm. a) o.s.ř. přičemž bylo podáno v zákonné lhůtě a osobou k tomu oprávněnou, dovolací soud přezkoumal v souladu s ustanovením § 242 odst. 1 o.s.ř. napadený rozsudek Městského soudu v Praze a dospěl k závěru, že toto rozhodnutí není možno považovat za správné (§ 243b odst. 1 o.s.ř.).

Nejde-li o případ vad řízení uvedených v ustanovení § 237 o.s.ř., je podle § 238 odst. 1 a 2 o.s.ř. dovolání přípustné jen proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé, nebo proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, avšak jen tehdy, jestliže odvolací soud buď vyslovil ve výroku svého potvrzujícího rozsudku, že je dovolání přípustné, protože jde o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu, nebo pokud potvrdil rozsudek, jímž bylo rozhodnuto jinak než v dřívějším rozsudku, protože soud prvního stupně byl vázán právním názorem soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil.

V posuzované věci krajský soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, přičemž - jak již bylo uvedeno - ve výroku též vyslovil podle ustanovení § 238 odst. 2 písm. a) o.s.ř., že je proti němu dovolání přípustné. V tomto případě proto byl dovolatel oprávněn napadnout rozhodnutí odvolacího soudu, proti němuž byla přípustnost dovolání založena výrokem odvolacího soudu, jen z důvodu uvedeného v § 241 odst. 2 písm. d) o.s.ř. t. j. pouze proto, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, z čehož dovolání žalobce skutečně také vychází.

V rámci takto přípustně otevřeného dovolacího řízení pak bylo třeba přihlédnout ke skutečnosti, že podle ustanovení § 242 odst. 1 o.s.ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden, přičemž nejde-li o vady uvedené v ustanovení § 237 o.s.ř., nepřihlíží k vadám řízení, které nebyly uplatněny v dovolání, ledaže tyto vady měly za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

V posuzované věci dovolatel - jak již bylo uvedeno - vyslovil přesvědčení, že ustanovení § 37 občanského zákoníku z roku 1950 stanovilo důvod neplatnosti za podmínky tísně a nápadně nevýhodných podmínek absolutně. S touto úvahou se však nelze ztotožnit. Občanský zákoník z roku 1950 (zákon č. 141/1950 Sb.) přinášel úpravu týkající se neplatnosti právních úkonů ve svých ustanoveních § 32 až § 45. Ač sám v této souvislosti neužíval pojmů "absolutní neplatnost" a "relativní neplatnost", přesto obsah této úpravy tomuto členění odpovídal. Toto utřídění se podávalo z vlastní konstrukce jednotlivých případů neplatnosti předpokládaných zmíněným občanským zákoníkem. Do kategorie absolutně neplatných právních úkonů byly z úpravy provedené zmiňovaným zákonem řazeny ty, které byly neplatné pro nezpůsobilost subjektu (§ 32), pro nedostatek vážnosti (§ 32), pro nedostatek srozumitelnosti (§ 32), pro rozpor se zákonem nebo obecným zájmem (§ 36), pro nemožnost (§ 43 a 44), pro nepřípustné podmínky nebo pro nemožnou odkládací podmínku (§ 55) a v určitých případech pro nezachování formy (§ 38 a násl.). Právě z charakteru těchto případů neplatnosti vyplývá, že právní následky takovýchto úkonů od samého počátku nemohly nastat, takže se této - absolutní neplatnosti působící přímo ze zákona - může dovolávat každý - tedy nejen účastník právního vztahu. Naproti tomu případy neplatnosti právních úkonů pro lest (§ 33), pro bezprávnou vyhrůžku (§ 33), pro omyl (§ 35) a pro tíseň (§ 37) je třeba vztáhnout pouze k určité osobě, která byla postižena důvodem neplatnosti. Jen ona (a tehdy ovšem ještě i příslušný prokurátor) se mohla domáhat prohlášení takového (relativně neplatného) právního úkonu za neplatný. Je nutno zdůraznit, že relativní neplatnost nepůsobí přímo ze zákona. Do doby, než se jí úkonem

dotčená osoba dovolá, působí tento právní úkon následky, jako by byl platný. Soud ani jiný orgán z úřední povinnosti k takové neplatnosti nepřihlíží. Zemře-li pak například taková oprávněná osoba, přechází právo dovolat se relativní neplatnosti, jako právo majetkové (nejde tedy o případ, na nějž dopadalo ustanovení § 87 nebo § 88 občanského zákoníku z roku 1950), které smrtí zůstavitele nezaniklo, na dědice. I dědic se ovšem této relativní neplatnosti musí dovolat v promlčecí lhůtě, do které jako nástupce zůstavitele vstoupil - samozřejmě za předpokladu, že tato lhůta byla v té době ještě otevřená (§ 86 a násl. citovaného zákoníku). Z tohoto pohledu je proto třeba dovoláním napadený rozsudek odvolacího soudu považovat za věcně správný.

S ohledem na tyto skutečnosti, a dále s přihlédnutím k tomu, že též nebylo zjištěno, že by v řízení případně došlo k vadám uvedeným v ustanovení § 237 o.s.ř., bylo dovolání zamítnuto podle § 243b odst. 1 o.s.ř., aniž bylo o dovolání nařízeno jednání (§ 243a odst. 1 o.s.ř.).

Výrok o náhradě nákladů dovolacího řízení je odůvodněn ustanovením § 243b odst. 4 věta první o.s.ř. ve spojení s § 224 odst. 1, § 142 odst. 1 věta první a § 151 o.s.ř., když žalobce neměl se svým dovoláním úspěch a žalovanému v dovolacím řízení žádné náklady nevznikly.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e n í** opravný prostředek.

V Brně dne 27. června 1996

JUDr. Pavel Pavlík
předseda senátu